

Кузьмін О. Є.,
д-р екон. наук, проф., заслужений працівник
Народної освіти України, директор,
завідувач кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва
Інститут економіки і менеджменту,

Подольчак Н. Ю.,
канд. екон. наук, доц., кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»,

Ходикіна К. Ю.,
канд. екон. наук, головний бухгалтер
Таврійський національний університет ім. І. В. Вернадського

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ МОТИВІВ ПРАЦІВНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Недостатнє фінансування наукової діяльності у ВНЗ породжує низку проблем гальмівного характеру, дослідженням і розробкам присвячується в основному вільний від освітянської діяльності час. Як правило, основний мотив досліджень не матеріальні стимули, а написання кандидатських та докторських дисертацій [1, С. 68]. Окрім цього з переходом до ринкових відносин суттєво розширюються масштаби реалізації ділового потенціалу науково-педагогічних працівників завдяки формування мережі недержавних навчальних закладів та бізнесових структур, що зумовлює негативну тенденцію скорочення обсягів та погіршення результативності наукових досліджень і розробок у ВНЗ [1, С. 69].

Недостатній рівень заробітної плати науковці ВНЗ забезпечують шляхом збільшення обсягів викладацької діяльності та різних форм сумісництва. Це приводить до двох недоліків: по-перше, науковець працює в режимі часового і фізичного перевантаження, що призводить до фактичної відмови від серйозної роботи в напрямі професійного саморозвитку та наукових досліджень; по-друге, у нього не має впевненості в постійності майбутніх заробітків [2, С. 16].

Аналіз літературних джерел [3; 4] дозволяє дійти висновку, що переваги, які визначені Верховною Радою України у прийнятті в липні 2001 року Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» так і не стали пріоритетними.

З метою розробки адекватної системи мотивування необхідно виділити основні цілі розвитку науки та потреби працівників освітньо-наукової сфери. При цьому найважливішим питанням є

утримання наявних наукових кадрів у освітньо-науковому комплексі, а також залучення молоді до наукової діяльності.

Для виявлення потреб можна запропонувати методику ідентифікації їх структури. Головним завданням при цьому є вибір адекватного способу обробки отриманих даних. У науковій літературі пропонують різні підходи, однак найбільш доцільним є використання поєднувального аналізу у науковому дослідженні [5].

Перевагою поєднувального аналізу є те, що він дозволяє мінімізувати суб'єктивність результатів за рахунок процедури обробки даних. Цей вид аналізу дає можливість визначити відносну корисність характеристик об'єкту дослідження, а також вагомість його окремих характеристик [6, С. 791]. Поєднувальний аналіз буде опиратися на суб'єктивні оцінки респондентів (працівників освітньо-наукової сфери). При його застосуванні науковці визначатимуть функції часткової цінності або вагомості (корисності), що відображають вагомість, яку респонденти будуть встановлювати характеристикам.

Поєднувальний аналіз допоможе визначити відносну важливість потреб працівників освітньо-наукової сфери в процесі наукової діяльності. Буде встановлено також структуру мотивів працівників освітньо-наукової сфери. Це дасть можливість сформулювати адекватні системи мотивування, які враховуватимуть структуру потреб працівника за їх вагомістю. Виявивши структуру мотивів за вагомістю, можна порівняти її із структурами потреб працівників, заангажованих у діяльності інших галузей ринкової економіки України.

Порядок ідентифікації потреб наукової діяльності працівників економічної освіти наведено на рис. 1. Для дослідження потреб науковців до уваги бралися потреби, виділені у трьох теоріях мотивації: А. Маслоу, Д. Мак-Клелланда та R-теорії мотивації [5]. Зокрема серед потреб, виділених А. Маслоу, досліджуватимуться такі потреби, як фізіологічні, безпеки і захищеності, соціальні, поваги. Самовираження не бралось до уваги оскільки ця потреба, враховуючи наукову діяльність, надзвичайно актуальна для науковців і повинна включати більш докладне тлумачення. Тому було взято до уваги дві потреби за теорією Д. Мак-Клелланда (успіх, влада) та потребу у ризику згідно R-теорії мотивації. Потребу у ризику слід враховувати тому, що науковець повинен піддавати сумніву існуючі наукові знання та результати і на основі цього створювати нові знання.

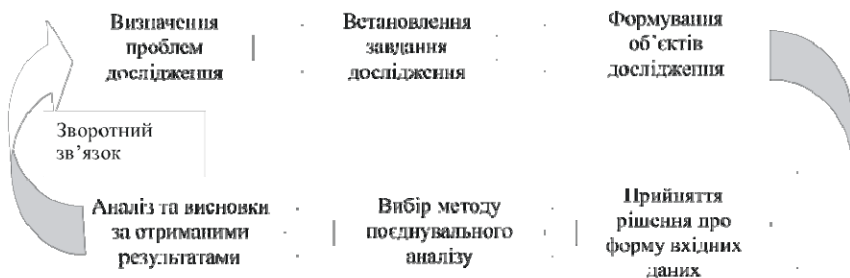

Рис. 1. Процес ідентифікації потреб наукової діяльності працівників економічної освіти на основі поєднувального аналізу

Базову модель поєднувального аналізу можна представити такою формулою:

$$U(X) = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^{k_i} a_{ij} x_{ij}, \quad (1)$$

де $U(X)$ — загальна оцінка (корисність) альтернативного варіанту; x_{ij} — незалежна змінна; a_{ij} — вплив часткових вагомостей або корисностей, який відповідає j -му рівню ($j \in \overline{1, k_i}$) i -го варіанту ($i \in \overline{1, m}$); k_i — число рівнів характеристики i ; m — число характеристик [6]. Часткові корисності відповідають умові:

$$\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^{k_i} a_{ij} = 0, \quad i \in \overline{1, m}. \quad (2)$$

Скориставшись цією формулою дослідник знаходить часткові корисності тих рівнів характеристик, які не увійшли у модель (1).

Література

1. Герасименко О. Економічні методи мотивації науково-педагогічних працівників // Вища освіта України, 2003. — №2. — С. 68-73.
2. Верхогляд Н. І. Управління конкурентоспроможністю вищої освіти в процесі формування людського капіталу // автореферат дисертації на здобуття ступеня д. е. н. — Дніпропетровськ. — 2005. — 32 С.
3. Малицький Б. А., Булкін І. О., Попович О. С., Шокун Т. В. Перспективи приведення фінансування науки у відповідність із законодавством та потребами інноваційної моделі розвитку економіки // Наука та наукознавство. — 2003. — №4, — С. 29-40.

4. Згуровський М. З. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. — 76 С.

5. Подольчак Н. Ю. Підвищення рівня ефективності менеджменту підприємств на засадах використання R-теорії мотивації // Економіка України. — 2005. — №9. — С. 61-69.

6. Малхорта Н. К. Маркетинговые исследования. Практические руководствo, 3-е изд.: Пер. с англ. — М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. — 960 С.

Кустовська О. В.
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри статистики
Тернопільський національний
економічний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЕКОНОМІСТА СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ВИВЧЕННІ СТАТИСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Ефективна діяльність підприємств в умовах ринкової економіки значно мірою зумовлюється обґрунтованістю управлінських рішень, алгоритм прийняття яких включає оцінку поточної ситуації (оцінка стану підприємства); аналіз причин та факторів, що зумовили цю ситуацію (оцінювання впливу факторів та тенденцій розвитку); формування альтернатив очікуваної зміни стану підприємства (моделювання і прогнозування).

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень передбачає наявність та коректне використання відповідного інформаційного забезпечення, володіння економістами та іншим управлінським персоналом методами обробки й аналізу даних, зокрема, статистичними та статистико-математичними [1].

Сучасний кваліфікований фахівець у сфері економіки та управління на мікрорівні повинен вміти виконувати аналітичну роботу для оцінки виробничої, економічної, соціальної ситуації на підприємстві, моделювати і прогнозувати процеси, які відбуваються на різних рівнях управління, використовуючи для цього весь арсенал методів збору, обробки й аналізу інформації із застосуванням комп'ютерної техніки, новітнього програмного забезпечення, в тому числі пакетів прикладних аналітичних програм, засобів комунікації.